ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 26 maart 2016

Onbijtproject Lions Club broodnodig

Pagina 8 & 9

Inhoud

Voorpagina 1

Inhoud 2

Uitgelicht 3

Coachings-praktijk 4

Riba Kaya 5

Literatuur& cultuur 6 & 7

Ontbijtproject Lions 8 & 9

Management 10

Eten & drinken 11

Stage in Zuid-Afrika 12 & 13

Recht 14

Puzzels 15

Beroep onder de loep 16

Foto van de week.

Deze foto die genomen werd bij St. Patrick deed Ina Visscher denken aan een oase in het koraal. Met een beetje fantasie doen de takken en de groene en rode begroeiing inderdaad denken aan de onderwaterwereld.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com.

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

CORRECTIE Ari Manse

VORMGEVING Wendela Ataliede
Oscar Vanegas

Voorpaginafoto: Ken Wong

Aan deze Ñapa werkten mee:

Ingemara Bak
Marja Berk
Marius Bremmer
Brede Kristensen
Judice Ledeboer
Harley Offerman
Niki Smiet
May Voges
Mineke de Vries
Miriam de Windt
Ken Wong
Ko van Geemert
Jan de Ruijter
Edsel Sambo

Uitgelicht.

Open dag Pablo Duarte

Leerlingen uit groep 8 konden vorige week zaterdag alvast een kijkje nemen op de vsbo Juan Pablo Duarte in Buena Vista tijdens een open dag. Er werd ook het nodige gedemonstreerd op het gebied van de verschillende richtingen, zoals zorg en welzijn, administratie en commercie, bouw en ICT.

Foto's: **Edsel Sambo**

Soorten coachings

Niki Smiet is coach/organisatieadviseur bij 3C Constructive Coaching & Consulting
info@3ccoachconsult.com
www.3ccoachconsult.com
Tel. 540 26 15

Doorgaans onderscheiden we twee soorten coachings, namelijk: Lifecoaching en Corporate (bedrijfs- en organisatie) coaching. Bij Lifecoaching gaat het vaak om particuliere coachees die ondersteuning vragen op het gebied van privé- en werkgerelateerde vraagstukken. In komende columns zal ik dieper ingaan op specifieke (life) coachingsthema's en situaties.

Bij Corporate Coaching gaat het vaak om coachees – leidinggevenden en uitvoerenden – die door het bedrijf gestuurd worden met vraagstukken die werkgerelateerd zijn, al dan niet in combinatie met persoonlijke issues. Die coachingsvorm heet Personal Coaching. Maar er worden ook vaak groepen aangemeld; dit zijn meestal teams of afdelingen, maar het kan ook een hele organisatie betreffen. In zulke gevallen spreekt men van Teamcoaching of – in geval van een hele organisatie – Verandertrajecten. Teambuildingstrajecten, verbetertrajecten en brainstorm/'heidagsessies' vallen daar ook onder.
Uiteraard bestaan er nog vele andere soorten coachings, denkt u bijvoorbeeld aan de opkomst van de 'kindercoach'. In bepaalde landen bestaat er voor elke vraag of probleem een coach, denkt u bijvoorbeeld aan een afvalcoach, vliegangstcoach, budgetcoach, et cetera.
Laten we ons even beperken tot de eerstgenoemde coachingsvormen. Hierbinnen vallen namelijk nog meerdere soorten te onderscheiden. Veel mensen vragen me dan ook wat het verschil is tussen bijvoorbeeld training en coaching. Of tussen werkbegeleiding en coaching. Coaching is een werkvorm waaronder verschillende soorten begeleidingsvormen vallen, namelijk: mentoring, supervising, counseling en tutoring.
Mentoring is het begeleiden van een individu of groep op de werkvloer of daarbuiten, door een mentor. 'Coaching on the Job', oftewel coaching op de werkvloer, gericht op specifieke vaardigheden is een vorm van mentoring-stijl. De mentor is ervaren en wordt gezien als 'wijs', en biedt raad en advies. Ook is de mentor een sparring partner en een luisterend oor. Een mentor is vaak een coach, maar heeft tevens zijn oorsprong in allerlei beroepen en wordt vaak gezien als een wijze, een voorbeeldfiguur of een senior.
Supervising is het begeleiden van een individu of groep door een supervisor. Denk bijvoorbeeld aan een groep stagiairs die supervisie krijgen van een ervaren docent of leerkracht, stagebegeleider of coach die tevens veel werkervaring heeft op het bestudeerde vakgebied. Een supervisor laat de leden uit de groep zelf aan het woord en reageert op hun verhalen en ervaringen zonder direct te (be)oordelen.
Bij counseling begeleidt de coach individuele personen of (kleine) groepen bij dieperliggende problematiek, middels een reeks diepte-gesprekken, waarbij veel gereflecteerd wordt en zo min mogelijk adviezen worden gegeven, maar middels gerichte vraagstelling tot een oplossing of (nieuwe) zienswijze wordt gekomen. Deze vorm wordt veel toegepast bij Life & Personal coaching, veelal door een ervaren coach die bijvoorbeeld ervaring heeft in de hulpverlening.
Tutoring is het begeleiden van een individu of groep middels het aanleren van (nieuwe) vaardigheden, om bijvoorbeeld het werk zo goed mogelijk uit te kunnen voeren. De tutor opereert als een instructeur en leert bijvoorbeeld teams de juiste vaardigheden aan om te kunnen werken met een nieuw computersysteem, of vaardigheden gericht op klantgericht werken. 'Job-coaching' is een vorm waarbij gebruikgemaakt wordt van de tutoring-stijl. Deze stijl van werken lijkt op die van een docent of instructeur, en wordt uitgevoerd door deze personen of ervaren medewerkers die het omgaan met specifiek gedrag, of een bepaalde vaardigheid of systeem goed beheersen.

Andere werkvormen, die raakvlakken hebben met coaching als werkvorm zijn teambuilding en training. Bij teambuilding worden teams, afdelingen en/of organisaties geholpen bij het vormen van sterkere (vertrouwens)banden met elkaar, of bij het effectiever kunnen samenwerken. Meestal wordt teambuilding gegeven door een gespecialiseerde trainer of coach, die ervaren is in het begeleiden van teamprocessen; Training is een aparte tak van sport, die meestal wordt gegeven door een trainer. Een trainer leert (veelal) groepen nieuwe vaardigheden aan, geeft nieuwe kennis door of frist oude kennis weer op. Trainen lijkt op doceren, maar is meer gespecialiseerd. Tijdens het trainen kan echter ook gecoacht worden: dit is afhankelijk van de stijl van de trainer. Workshops zijn ook trainingen maar compact, praktisch en kortdurend (bijvoorbeeld een halve dag). Managers/leidinggevenden, trainers, coaches en docenten maken allemaal gebruik van trainingstechnieken. Trainingen kunnen kort (bijvoorbeeld een dag) of lang (bijvoorbeeld een halfjaar) duren.
De laatste twee werkvormen schaar ik meestal onder Training, tenzij er nadrukkelijk om een coachende begeleidingsstijl wordt verzocht.
Wanneer er in een bedrijf of organisatie een gebrek is aan vaardigheden en praktijkgerichte inzichten, dan kan er een tutor of mentor ingeschakeld worden. Wanneer er een behoefte is aan het verdiepen en vergroten van bepaalde (vakgerichte) kennis en vaardigheden, dan wordt er vaak voor een training gekozen.
Als mensen binnen een bedrijf telkens vastlopen, vanwege een tekort aan bepaalde vaardigheden – hetzij praktijkgerichte, hetzij sociale of communicatieve – dan wordt er vaak een coach ingeschakeld. Maar ook wanneer mensen heel goed functioneren en uitdaging missen, of om welke reden dan ook ongemotiveerd zijn geraakt kan het nodig zijn om een coach in te schakelen.
Wat steeds meer voorkomt, is de vraag naar Management Coaching: mensen die een leidinggevende rol hebben, hebben tevens een voorbeeldfunctie. Er wordt veel van hen verwacht, zowel vanuit de werkvloer als van hun meerderen of bijvoorbeeld de aandeelhouders. Ze kunnen niet alle informatie delen en bespreekbaar maken, zoals hun uitvoerende collega's. Dat kan soms heel eenzaam zijn, zeker wanneer je als manager zelf wat hulp nodig hebt of met bepaalde vraagstukken worstelt. Bovendien worden medewerkers steeds mondiger en ze zijn – naar aanleiding van de komst van social media en internet – beter geïnformeerd dan voorheen. De coach zal hen begeleiden middels Personal Coaching die speciaal gericht is op (toekomstige) leiders. Op die wijze worden de leiders gericht en effectief ondersteund bij hun uitdagende taak, opdat zij in staat zijn om – binnen afzienbare tijd – hun rol kundig en met plezier op zich te nemen, volgens de eisen van de moderne tijd.
Nu u een beetje een beeld heeft van wat een coach zoal doet, wie de coachees zijn en welke soorten coachings er zijn, zal ik komende tijd ingaan op verhalen uit de dagelijkse coachingspraktijk: never a dull moment!

Hoe belangrijk is de schoolkeuze voor de toekomst van een kind?

Voor ouders die hun kind op een school voor funderend onderwijs hebben ingeschreven is het een spannende tijd: wordt het kind wel of niet aangenomen? Er is ieder jaar een enorme run op de vijf Nederlandstalige scholen en een kleiner aantal Papiamentstalige scholen die samen bijna alle havo/vwo-leerlingen leveren. Zij moeten vele ouders teleurstellen. Hoe belangrijk is de schoolkeuze voor de toekomst van een kind? De Ñapa vroeg het aan mensen op straat.

Tekst: **Judice Ledeboer**

Riba Kaya

Shannila Liberia (37)

"De schoolkeuze voor een kind is belangrijk. Het onderwijs van vandaag is heel anders dan toen ik naar school ging. Er was in het onderwijs veel meer aandacht voor meer algemene zaken. Als je van school kwam had je ook een pakket met sociaal-emotioneel en -maatschappelijke vaardigheden. Als je nu aan een kind vraagt: wie is de premier?, dan weten ze dat niet. De kinderen leren niet om het nieuws te volgen. Ik moest als kind naar het nieuws kijken, met de hele familie bij elkaar. We wonen op een eiland en dan moet je weten wat er gebeurt. We spraken ook over actuele zaken. Op de basisschool leerden we naaien en timmeren. Dat vond ik ook goed. Dat hoort bij je algemene ontwikkeling. En dan moeten we het ook hebben over de taal waarin les moet worden gegeven. Het Papiaments is mijn moedertaal. Daar ben ik trots op. We hebben er voor gevochten om het Papiaments op de scholen te krijgen, maar we moeten kinderen leren om goed Nederlands te spreken. Dat kunnen ze niet meer. De kinderen willen later in Nederland of Amerika verder studeren en dan kom je er niet met Papiaments. Er moet echt geïnvesteerd worden in het onderwijs. Als alle kinderen goed onderwijs zouden hebben, zou Bon Futuro leeg zijn. Er is ook meer vakkennis nodig. Dat moet je de kinderen meegeven. Maar we moeten beginnen met de mentaliteit van de mensen. Die moet veranderen. En daar moeten de ouders én de school aan meehelpen."

Ruviënsca Meulens (17)

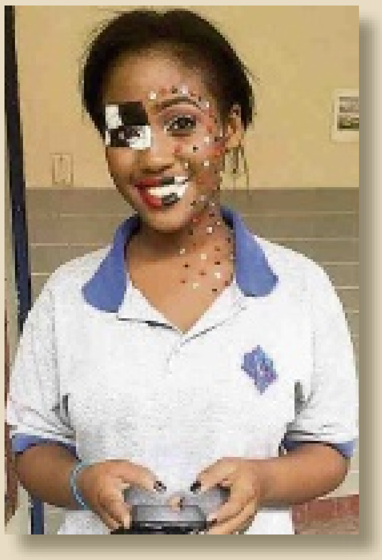

"Ik zit in het eindexamenjaar van de havo en woon in Barber. Ik ga in Deventer psychologie studeren aan de Saxion Hoge School omdat ik het leuk vind om mensen te helpen. Ik zit ook bij de scouting. Ik groeide op in een Spaans-Papiamentstalig gezin en ging naar de lagere school, het Kolegio Erasmo. Daar werd alleen Papiaments gesproken. Dat was voor mijn broer, die alleen Spaans sprak, gemakkelijker om de lessen te kunnen volgen en ik ging daar dus ook naartoe. Daar waren veel kinderen die uit andere landen kwamen. Zo heb ik geleerd om met allerlei mensen om te gaan. De keuze om naar het MIL te gaan voor het voortgezet onderwijs was simpel. Ik hoorde dat het een leuke school was en heb er een fijne tijd gehad. In de derde klas koos ik voor de richting Natuur & Gezondheid met informatica. Het kiezen van een pakket was best lastig, want hoe weet je nou op die leeftijd wat je later gaat studeren? Op het MIL wordt in het Nederlands les gegeven en daar heb ik Nederlands leren spreken. Ik heb een vriendin waar ik ook altijd Nederlands mee spreek en ik zal nog veel moeten leren, maar als ik eenmaal in Nederland zit zal het wel beter gaan."

Tanja Traarbach (49)

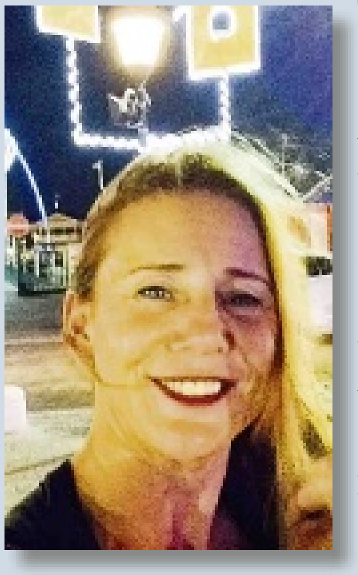

"Ik denk altijd dat het heel belangrijk is voor een kind dat het zich fijn voelt op een school. Het is belangrijk dat er lieve, fijne onderwijzeressen en onderwijzers zijn. En dat is op iedere school verschillend. Het is ook een beetje geluk hebben bij wie je kind in de klas komt. Veel aandacht is belangrijk. Ik vind aandacht voor talen op school heel belangrijk. Het goed kunnen spreken van Nederlands is belangrijk voor een kind, maar er mag van mij ook meer aandacht zijn voor de Engelse taal. En verder vind ik het sociale aspect heel belangrijk. Hoe gaan de kinderen met elkaar om? Houden de onderwijzers dat in de gaten? Vooral het pesten moet goed in de gaten gehouden worden. Ik voelde me helemaal niet veilig op school en dat is heel bepalend geweest voor mij. De onderwijzers hadden geen begrip voor me. Ik kwam uit een moeilijke thuissituatie en de onderwijzers waren niet aardig. Ik ging iedere dag met buikpijn naar school. Kinderen zijn heel gevoelig en kwetsbaar. Nee, ik heb geen leuke schooltijd gehad. Het blijft moeilijk om een goede keuze te maken. Er zijn zoveel aspecten die meespelen, maar goed en sociaal vaardige onderwijzers vind ik heel belangrijk."

Pachaco Domacassé (74)

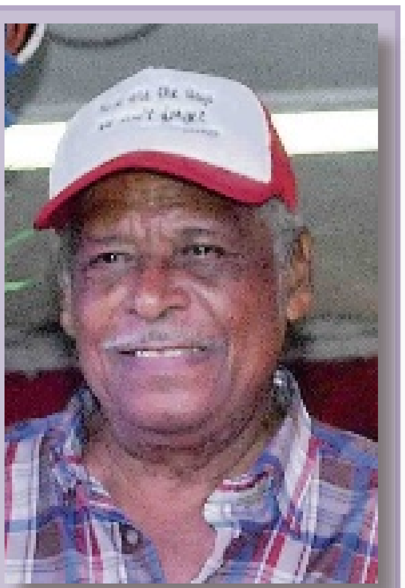

"Je moet kijken naar het doel van de ouders. Ouders willen het beste voor hun kinderen en ze willen dat hun kinderen een goede basis hebben om door te studeren. De mensen hebben geen vertrouwen in het Papiaments. Mentaal is de taal bij de mens nog niet geëmancipeerd. Het is niet zo dat mensen denken dat Papiaments sterk genoeg is om goed les in te krijgen. Men denkt dat als de kinderen naar een Nederlandstalige school gaan, ze daar beter onderwijs krijgen. De Verenigde Naties hebben gezegd dat het het beste is om les te krijgen in je eigen taal. Dat is waar, maar kinderen moeten de taal begrijpen. De meeste kinderen spreken het niveau Papiaments dat nodig is om goed te kunnen leren. Het probleem van het onderwijs is dat er niet eens genoeg lesmateriaal in het Papiaments is. Ouders zijn dus meer zeker over Nederlandstalig onderwijs en kiezen dan voor een school waar Nederlands gesproken wordt."

Makers jeugdfilm Spijt! meer dan

Ze zijn van alle markten thuis, Maria Peters en Dave Schram: ze bedenken hun films, produceren en regisseren deze en schrijven het scenario. De jeugdfilm Spijt! bijvoorbeeld, die hier ook in de bioscoop heeft gedraaid. Al dertig jaar leiden ze de succesvolle productiemaatschappij Shooting Star. Tijdens hun jaarlijkse bezoek aan Curaçao, waar Peters is geboren, stellen we ze een paar vragen.

Tekst: **Ko van Geemert** Foto's: **Ken Wong**

Dave Schram (1958) wist al heel snel wat hij later zou worden: "Op mijn elfde liep ik al met een eenvoudig toestel filmpjes te maken, ik wilde altijd al graag verhalen vertellen. Toen ik een paar jaar daarna gevraagd werd om in een televisieserie te spelen, had ik eigenlijk meer belangstelling voor wat er áchter de camera gebeurde. Het liefst was ik Wim Sonneveld geworden, daar had ik een enorme bewondering voor, maar film boeide me ook zeer.
Op mijn zestiende richtte ik al samen met mijn vriend Erwin Steen productiebedrijf D.E. Filmproductions op. Toen ik in 1977 net zakte voor het eindexamen van de middelbare school, kreeg ik gelukkig dispensatie van het ministerie van Onderwijs en werd ik toch aangenomen op de Filmacademie. Tijdens mijn studietijd kocht ik met vier vrienden filmapparatuur om, onder de naam Quintetfilm, onafhankelijk van anderen zelf films te kunnen maken.
Na Quintetfilm kwam Singelfilm, gevolgd door Shooting Star, dat we in 1987 met zijn drieën oprichtten: onze helaas te vroeg gestorven vriend Hans Pos, mijn vrouw Maria en ik."

Bij Maria Peters (1958) lag dat anders. Ze werd geboren op Curaçao, haar vader was ingenieur bij de Shell, en bracht hier de eerste vijf jaar van haar leven door. "Tijdens mijn rechtenstudie heb ik een oriëntatiecursus op de Amsterdamse toneelschool gedaan. Ik dacht: misschien is acteren wat voor mij. Maar ik merkte al gauw dat ik daar niet goed genoeg in was.
Op mijn fietstochten naar de colleges kwam ik langs de Filmacademie, toen gevestigd aan de Overtoom in Amsterdam. En plotseling dacht ik: dat is iets voor mij! Ik was altijd wel in film geïnteresseerd geweest, maar ik had me nooit gerealiseerd dat ik daarvan mijn beroep zou kunnen maken."

Dave Schram en Maria Peters genieten op Curaçao.

Geboorte-eiland

Maria Peters en Dave Schram leerden elkaar in 1979 kennen in de kantine van de Filmacademie. Schram: "Ik wilde direct indruk op haar maken. Nu wilde het geval dat er een kom met vissen stond. Om op te vallen stopte ik daar mijn hoofd in. We hebben dat beeld later, in 2009, nog gebruikt in de film Lover of loser. Maria was destijds geloof ik trouwens niet erg onder de indruk."
Ondanks dat kregen ze een relatie en zijn ze nu al 35 jaar samen. Curaçao werd een geliefde plek voor beiden. Peters: "Vanaf mijn twintigste ongeveer kom ik vaak terug. Er wonen ook nog familieleden hier en ons vroegere kindermeisje Greta Labordus, op wie we dol waren. We gaan haar en haar man Wilfried straks opzoeken. En we kwamen hier vaak met onze twee kinderen op vakantie. Gelukkig raakte Dave ook aangestoken door het Curaçao-virus. Je hoort het wel vaker: mensen vinden het eiland fantastisch of ze begrijpen totaal niet wat je er in ziet."

Eigen huis

Schram: "Op de eerste dag was ik al verkocht, dat was in 1994. Ik voelde me er onmiddellijk thuis. Ik wilde er meteen alles over weten en begon met het verzamelen van boeken, kranten, rapporten – als ze maar over Curaçao gingen. Ik ben hier nu ook direct naar de boekwinkels gegaan om te kijken of er nog iets voor me bij zat. Die verzameling is inmiddels uitgegroeid tot drie flinke kasten vol, naar schatting ruim 800 boeken en andere uitgaven. Ik ben ook Papiaments gaan leren, maar er wordt vaak zo snel gesproken dat ik af moet haken. Maria is er nog steeds beter in. Door het succes van de film Kruimeltje uit 1999 – 1,3 miljoen bezoekers – konden we ons veroorloven om hier een huis te laten bouwen, in 2003 was het klaar. We komen er heel graag, maar helaas te weinig."

Rolverdeling

Shooting Star, dat wil zeggen, Schram en Peters, eerst nog met de in 2014 overleden partner Hans Pos, produceerde zo'n 35 films. Schram regisseerde er vijf, Peters veertien. Daarnaast tekende Peters voor circa vijftien filmscenario's.
De laatste jaren hebben zij zich gespecialiseerd in jeugdfilms waarin vaak heftige thema's worden verbeeld, bijvoorbeeld pesten (Spijt!, 2013), opgroeien in een gebroken gezin (Pijnstillers, 2014) en ziek zijn (De groeten van Mike, 2012), alle drie naar een boek van Carry Slee. Ze hebben ze een voorkeur voor films voor jongeren. Schram: "Het begon met Maria's debuutfilm De Tasjesdief, gebaseerd op het boek van Mieke van Hooft. Die won in Berlijn een Glazen Beer in 1995. Maria merkte hoe leuk het was om met kinderen te werken, omdat ze zo naturel kunnen acteren. En een jong publiek gaat helemaal op in een filmverhaal, dat geeft ook een extra dimensie. Het bleek al snel dat onze familie- en jeugdfilms goed aansloegen bij een groot publiek."
Veel van hun films zijn gebaseerd op de boeken van Carry Slee. Peters: "Carry Slee wordt heel veel gelezen. Ze durft zware thema's aan te snijden en weet dat goed te combineren met herkenbare gevoelens als 'de liefde'. Als je een moeilijk thema wilt aansnijden, kun je dat het beste doen vanuit herkenbare gevoelens voor een groot publiek, dan is het effect het grootst."
Schram is de bedenker van het zogenoemde Auditie event. Voor veel films van Shooting Star is een jongerencast nodig. Aangezien deze leeftijdgroep destijds niet ruim was vertegenwoordigd bij castingbureaus, bedacht hij een andere manier om geschikte acteurs te vinden, namelijk door er een 'evenement' van te maken.
De rolverdeling gaat als vanzelf. Schram: "Het klinkt gek, maar dat gaat eigenlijk vanzelf, de rolverdeling dient zich aan, we hebben er nooit problemen mee. Het produceren is denk ik het minst creatieve deel, het komt vooral op regelen neer. Ik vind regisseren wel het interessantste: hoe kan ik een acteur zo inspireren dat hij het beste uit zichzelf haalt. Daar komt enige psychologie bij kijken, en dat boeit me wel. In mijn tijd kwam dat op de Filmacademie niet aan bod, dat is gelukkig veranderd."
Peters: "Ik vind scenario's schrijven wel het leukste. Je bent dan werkelijk de bedenker van de personages, je kunt ze bij wijze van spreken alles laten doen en zeggen.

20 jaar 'kind aan huis' op Curaçao

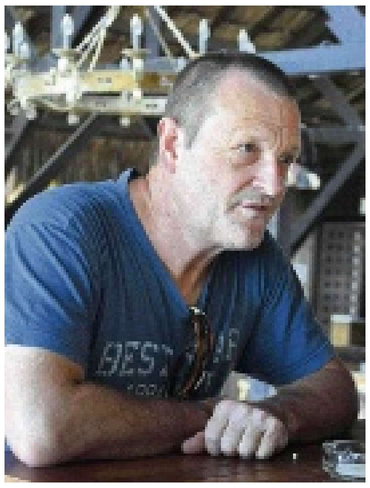

Je bent daarbij wel geïsoleerd, daarom vind ik het ook heerlijk om, ter afwisseling, te regisseren en met een crew en cast te kunnen werken.
Maar ja, dat kent ook zo zijn problemen. Soms zijn er acteurs die elke scène en elke dialoog becommentariëren: dat kan ik werkelijk niet uit mijn bek krijgen! Ze vergeten dan dat er soms al jaren aan het script gewerkt is. Die 'bemoeizucht' komt natuurlijk voort uit betrokkenheid, dat begrijp ik wel, maar zo nu en dan denk ik: heb een beetje meer vertrouwen in de tekst en het scenario."

Schram vult aan: " Soms zijn scènes erg emotioneel en hebben acteurs de neiging om alle remmen los te gooien. Dan krijg je, ondanks alle goede bedoelingen, een tranenstroom die niet zal werken. Langzamerhand heb ik geleerd om de acteur eerst zijn gang te laten gaan. Daarna vraag ik dan: doe het alsjeblieft ook nog even op mijn manier: ingetogen, zonder tranen. Vaak – maar niet altijd hoor! – blijkt dat de beste opname."

Kinderen

Hun kinderen zijn in de voetsporen van hun ouders getreden. Tessa (1988) regisseerde in 2014 de film Pijnstillers, waarvoor haar broer Quinten (1992) de muziek schreef, en beiden hebben in hun kinderjaren in films geacteerd.
Schram en Peters hebben daar naar eigen zeggen niet in gepusht. Schram: "Ben je gek? Helemaal niet. Ik kom wat dat betreft uit een heel relaxt nest: mijn vader, directeur van een middelbare school, van wie ik veel geleerd heb, zei altijd: doe je best, maar vooral: doe waar je je toe voelt aangetrokken. Mijn ouders lieten me zo veel mogelijk vrij. We hebben dat ook op onze kinderen proberen over te brengen. Overal zal het hard werken worden als je iets wilt bereiken."
Peters: "Het is ook niet zó verwonderlijk dat onze kinderen acteur of filmregisseur willen worden. Wij als ouders tonen natuurlijk onze passie voor film en kinderen voelen dat aan. Inclusief alle stress, boosheid, teleurstellingen. We hebben echt geen romantisch beeld daarvan gegeven. Wat me wel heeft verbaasd is dat Quinten zich ineens ontpopte als filmmuziekcomponist, dat had ik niet onmiddellijk zien aankomen."
Schram, altijd op het puntje van zijn stoel om nog iets bij te kunnen dragen: "Wat ik toch nog even kwijt wil voor jonge mensen: alles is beeld geworden. Kijk om je heen! Alle beroepen die daarmee te maken hebben, hebben toekomst!"

Film op Curaçao

Schram en Peters hebben nog dromen. "In dat verband is het leuk te verwijzen naar onze, door Hans Pos bedachte naam Shooting Star. Een van de betekenissen is 'vallende ster' en zoals je weet mag je bij het zien daarvan een wens doen. Ik wil heel graag nog een film op Curaçao maken. Ooit heb ik op de radio verteld dat ik bezig was met een film over de slavenopstand onder aanvoering van Tula, dat vond ik een vergeten stuk in de Curaçaose geschiedenis. Maar iemand anders heeft dat toen opgepakt en er een film over gemaakt..."

Over succes met de films die ze wél maakten, hebben ze niet te klagen. Zo kreeg de film Spijt! – vorig jaar ook op Curaçao te zien – meer dan dertig internationale prijzen. Een opmerkelijke huldiging vond in 2000 plaats. Schram: "In het Amsterdamse Tuschinski theater zou aandacht aan ons werk besteed worden, voorafgaand aan een première van een buitenlandse film. Maar op het laatste moment konden we niet. Toen is een medewerker van ons er met zijn vrouw heengegaan. Ze werden in de spotlights overladen met prachtige woorden en nog mooiere bossen bloemen. Men dacht dat wij het waren, daar hebben we later wel erg om gelachen, inclusief René Mioch die de avond presenteerde."

Boek

Peters tot slot nog over haar wensen: "Ik zou na Pietje Bell 1 (2002) en 2 (2003) nog wel 3 en 4 willen maken. Op het ogenblik zijn we ook wel met iets bezig, maar het duurt zo verschrikkelijk lang voordat het geld rond is, dus ik dacht: weet je wat, ik ga een roman schrijven, dan ben ik van niemand afhankelijk. Er waren al eens eerder uitgeverijen die me erom vroegen. Het is een roman, verzonnen, maar geïnspireerd op ware gebeurtenissen. Voor volwassenen dus. Als het met de film niks wordt, dan heb ik altijd nog mijn boek."

De Boskampi's op filmfestival

Tijdens het Curaçao International Film Festival Rotterdam dat van 6 tot 10 april wordt gehouden in The Cinemas, zal op zondag 10 april De Boskampi's te zien zijn in het familieblok. Dit is de meest recente familiefilm van Shooting Star, geregisseerd door Arne Toonen en naar een boek van Marjon Hoffman. Rik Boskamp, zoon van een sullige boekhouder, wil niet meer gepest worden. Geïnspireerd door een maffiafilm verzint hij een list. Hij zorgt ervoor dat ze verhuizen en dat zijn vader in het nieuwe dorp wordt aangezien voor de levensgevaarlijke maffiabaas Paulo Boskampi. Al snel blijkt het plan te werken. Rikkie Boskampi wordt niet meer gepest, iedereen is bang voor Paulo en behandelt hen met respect. Totdat er een pestkop uit het verleden opduikt. Hoe lang kan Rikkie zijn leugen nu nog volhouden?

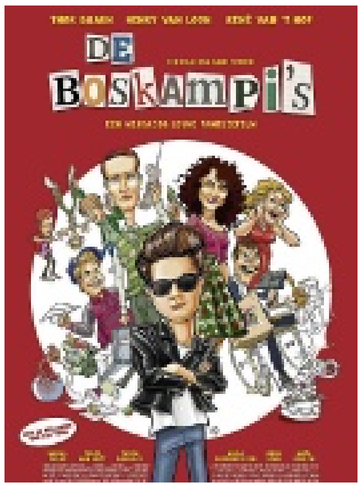

Letra

Long list Bocas

De long list voor de Bocas Literatuur Prijs van 2016 voor Engelstalige Caribische poëzie, fictie en non-fictie, is bekendgemaakt. Vandaag een overzicht van de genomineerde poëziebundels met informatie van uitgevers en vroege recensenten. In alfabetische volgorde:

Andre Bagoo: Burn

Burn is een collectie caleidoscopische, af en toe surrealistische gedichten. Soms carnavalesk, raadselachtig, experimenteel, levendig, woest en dan weer liefelijk, mijmerend, verwonderend.
De stemming is dus sterk wisselend en doet de lezer telkens verrassen. De gedichten betreffen uiteenlopende geografische locaties, variërend van zijn eigen eiland Trinidad naar andere Caribische eilanden, tot aan zelfs IJsland toe. Lorette Collins-Klobah uit Puerto Rico schrijft dit erover: ".... angst, hartstocht en plezier vormen samen een 'zee van spiegels' waarin de lezer zichzelf gereflecteerd ziet.

Bagoo onderzoekt het dagelijkse leven, liefde, kunst, literatuur, ritueel en de gesmolten aarde van ons geheugen. Alles wordt bijeengebracht, van lionfish tot Mozart... Breng het vuur en brandt!"

Andre Bagoo uit Trinidad (1983) is journalist en dichter. Eerder publiceerde hij Trick Vessels, waarin ook reeds het verrassingselement een hoofdrol speelde.

Colin Channer: Providential

Channers debuutbundel valt op, zo vermeldt de uitgever, door 'lyrische meditatie over uiteenlopende onderwerpen als familie, gezin, rouw en geweld'. Maar er is ook humor, subtiliteit, tederheid en dan is er het weidse perspectief dat ontstaat door eerlijke reflectie. Verrassend is de leefwereld van de politieagent, die niet zonder poëzie blijkt te zijn. In combinatie met zijn vermogen beelden van het Jamaicaanse landschap op te roepen met hulp van standaard Engels vermengd met ritmisch Jamaicaans patois 'is deze bundel vol van kwetsbaar inzicht'. We ontmoeten een dichter die in staat is de complexe verhoudingen tussen een man en zijn vader, zijn moeder, zijn kinderen en zijn vaderland zodanig uit te diepen dat temidden van geweld, verlies en boosheid dicht in de buurt van 'genade' komt. Een recensent noemt de bundel een 'tijdloze meditatie'.
Colin Channer, geboren in Jamaica publiceerde eerder slechts losse gedichten.

Tiphanie Yanique: Wife

Tiphanie Yanique is de auteur van de roman Land of Love and Drowning die reeds eerder hier besproken werd. Nu dus een poëziebundel van haar hand. Opvallend is de mengeling van hartstocht en scherpte, verlangen en weerzin. Hoofdthema is het vrouwelijk lichaam, als 'het andere, het vreemde' om niet te zeggen het vreemdsoortige, om het kenmerk 'mysterieus' te vermijden. En natuurlijk nog veel meer: object van bezit, begeerte en benutting. Een lichaam dat op een gegeven moment 'no more than a pail of water' lijkt te zijn.

Velma Pollard schrijft over haar: "Yanique's Wife is a compelling collection, full of sharp and insightful poems written with great passion. Yanique's surefooted, relaxed and adventurous poems are lively, thoughtful and thought-provoking as she talks of family, rituals, and relationships, but chiefly of marriage with all its challenges, real and imagined. I welcome this fresh, new Caribbean voice."

Tiphanie Yanique is afkomstig van de Virgin Islands en woont en werkt in New York.

‘Kinderen zijn de toekomst, wie ze ook zijn’

Aantal aanvragen voor ontbijt op school blijft groeien

Geen ontbijt en geen lunchtrommel mee naar school. De vraag van scholen om mee te doen aan het ontbijtproject van ‘Fundashon duna e mucha un man’ van de Curaçao Lions Club neemt toe. Iedere dag krijgen 1400 kinderen een broodmaaltijd via deze stichting die in 1998 is opgericht met het doel om ‘het kind in noden te helpen’. Thans zijn er dertig scholen die broodmaaltijden krijgen voor kinderen die zonder lunch op school komen.

Tekst: **Judice Ledeboer** Foto’s: **Ken Wong**

Angelo Hironimus is voorzitter van de stichting en heeft het druk met het project. Er zijn 100 kinderen meer dan vorig jaar die een broodmaaltijd via de stichting krijgen. Hironimus is bezorgd over de grote vraag van scholen.

“Ook middelbare scholen komen nu met verzoeken om broodmaaltijden voor leerlingen die met een lege maag op school komen en geen eten mee naar school krijgen”, vertelt hij. “Die kinderen hebben daar last van en is het niet goed voor de algehele gezondheid.” ‘s Morgens niet eten en zelfs gedurende de dag ook niets meer eten is zeer slecht voor de gezondheid. De bloedsuikerspiegel daalt onder de normale waarden waardoor het energieniveau daalt. Er is dan grote behoefte aan iets zoets om de bloedsuikerspiegel te verhogen en om zo de honger en energiedip te overwinnen. Er wordt dan snel naar voeding gegrepen waar veel suiker in zit, bijvoorbeeld snoep.
Die schommelingen kunnen later leiden tot ziektes en overgewicht, waar veel jongeren op Curaçao al last van hebben. In de klas zijn de gevolgen merkbaar. De kinderen hebben last van moeheid, kunnen zich niet concentreren, nemen de stof niet op, tonen weinig initiatief en zijn snel geïrriteerd. Maar ook later kunnen er problemen ontstaan, niet alleen op het gebied van gezondheid en emotionele balans, maar ook op financieel gebied, want gezondheidsproblemen zorgen voor veel kosten voor de samenleving, die de kosten als geheel moet dragen. Het is dus van groot belang dat er aandacht geschonken wordt aan het probleem van niet ontbijten en geen eten mee naar school krijgen.
De Ñapa bezocht samen Hironimus het Kolegio Chaya Willems in Steenrijk dat sinds twee jaar meedoet aan het ontbijtproject. Er worden op deze school iedere dag veertig zakjes brood met beleg gemaakt voor kinderen die geen maaltijd meekrijgen.
Directrice Naika Capriles: “Toen we konden meedoen met het project heb ik alle leerkrachten een brief gestuurd over het project van de Lions. Zij moesten in hun klassen controleren wie iedere dag wel of geen brood bij zich had en zo werd duidelijk wie er geen eten bij zich had. Dat doen we heel zorgvuldig. Kinderen die af en toe geen brood bij zich hebben krijgen geen maaltijd via het project, maar kinderen die structureel geen maaltijd bij zich hebben wel.”
De redenen dat kinderen geen maaltijd mee naar school krijgen zijn divers. Het heeft veelal met armoede te maken. Niet genoeg geld hebben voor eten kan betekenen dat er ‘s ochtends niet altijd een ontbijt is en dat kinderen uit arme gezinnen regelmatig noodgedwongen hongerig op school aankomen en ook geen eten meekrijgen, maar niet alle kinderen die in armoede leven gaan zonder ontbijt naar school. Tegelijkertijd zijn er ook andere thuissituaties denkbaar waarbij een kind niet standaard een ochtendmaaltijd krijgt. Veel ouders zijn bezig met ‘overleven’, hebben twee of drie banen of hebben nachtdiensten. Dan is er niet genoeg tijd voor het doen van boodschappen. Ook in gevallen van algehele verwaarlozing komt het voor dat kinderen geen ontbijt krijgen en/of brood mee naar school krijgen.
De directrice is er zeer alert op of de kinderen eten mee naar school krijgen. Ze praat persoonlijk met de kinderen als er een signaal is dat er iets is. “Het komt voor dat kinderen zeggen: ‘ik heb geen honger’ en dan zie ik zo’n kind later een boterham eten die het van een ander kind gekregen heeft. Dan ga ik praten met zo’n kind. En dan is het nog moeilijk voor het kind om te zeggen dat er geen geld is of dat er een andere reden is dat er geen brood is meegegeven.”
De boterhammen worden iedere ochtend door twee docenten klaargemaakt. Een tijd lang maakten twee ouders de pakketjes klaar, maar die hadden geen tijd meer. Het is moeilijk om ouders te vinden die bereid zijn om iedere ochtend pakketjes brood klaar te maken. Om variëteit aan te brengen in de pakketjes krijgen de kinderen indien mogelijk bruin en wit brood. Het beleg bestaat uit kaas, jam of pindakaas, ook gedoneerd door de Lions. “De kinderen houden meer van wit brood, maar we stimuleren ze om ook bruin brood te eten. We willen de kinderen stimuleren om gezonder te eten en moedigen hen ook aan om meer fruit te eten. Veel kinderen komen nog steeds met limonadesiroop en andere zoete dingen naar school. We wijzen hen daarop en geven aan dat thee bijvoorbeeld beter is.”
Vorig jaar is er op de school een project ‘gezond eten’ geweest dat vooral door de onderwijzers gedragen werd. Zij controleerden de lunchtrommeltjes om te kijken wat er in zat. De kinderen werden ook gewogen en gemeten. “We probeerden de kinderen meer bewust te maken van een gezonde maaltijd en hoopten dat ze daar thuis ook over spraken. We zien nu wel dat er meer fruit gegeten wordt.”
Capriles besteedt tijdens de weekopeningen ook altijd tijd aan gezondheid en dat moet verder verteld worden in de klassen, zodat het een onderwerp wordt waar dagelijks aandacht aan besteed wordt.
Helaas waren er ook ouders die zich verzetten tegen dit bewustzijnsproject. Ze zagen het als bemoeienis en stelden het niet op prijs dat de kinderen gemeten en gewogen werden, want degenen met overgewicht zouden dat kunnen ervaren als een vorm van discriminatie. De directrice betreurt dit zeer. Ze ziet het probleem meer bij de trots van de ouders die niet op de vingers getikt willen worden. “Curaçaoënaars zijn zo trots”, legt ze uit. “Kinderen kunnen stout zijn of ondeugend of wat dan ook, maar als je geen steun hebt van de ouders kun je niets doen. Helaas gaat dat altijd ten koste van hun kinderen.”
Op de school zitten leerlingen uit allerlei wijken zoals Steenrijk, Scharloo, St. Rosa en zelfs uit Jan Thiel. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de leerlingen en er wordt alles aan gedaan om de kinderen het gevoel van veiligheid te geven. “De kinderen die een maaltijd krijgen vanuit het ontbijtproject vinden het prachtig. Er is bij hen geen enkel gevoel van schaamte. De andere kinderen zijn soms zelfs jaloers op wat die kinderen krijgen en dan ruilen ze een boterham. Ze zeggen dan: dat brood ziet er veel lekkerder uit”, aldus Capriles.
De broodpakketjes worden door leerlingen uit groep 7 naar de klaslokalen gebracht. De kinderen krijgen een kwartier voordat hun pauze begint hun broodpakketjes en dan eten ook de andere kinderen hun meegebrachte brood. Er zijn ook kinderen die geen eten meekrijgen, maar een broodje kunnen bestellen aan het begin van de dag via hun onderwijzer. Een vrouw uit de buurt komt de bestelling halen en zorgt ervoor dat de broodjes op tijd op school worden afgeleverd. Daar betaalt ieder kind zelf voor.
“Het komt voor dat een kind al voor het moment dat er gezamenlijk gegeten wordt voor de pauze hele erge honger heeft. De onderwijzers staan dan toe om het kind eerder te laten eten, want de leerlingen kunnen zich niet meer concentreren als ze honger hebben”, aldus Capriles.

‘Niet alle kinderen die in armoede leven gaan zonder ontbijt naar school’

Links Naika Capriles, schoolhoofd van Kolegio Chaya Willems en rechts Angelo Hironimus, voorzitter van Fundashon duna e mucha un man.

Activiteiten uitbreiden

Om de bewustwording inzake gezond eten te vergroten wil de stichting dit jaar haar activiteiten uitbreiden met het geven van lezingen/voorlichting. “We willen naar de scholen gaan om de ouders bereiken, want die zijn tenslotte verantwoordelijk voor dat wat de kinderen eten”, aldus voorzitter Hironimus. “We zien het probleem dat het aantal kinderen dat geen of zeer ongezond eten meekrijgt naar school groeit. Er is veel vraag van scholen, maar we kunnen de aanvragen die we krijgen niet meer honoreren. Het is een kwestie van geld. We hebben meer geld nodig. We zamelen geld in via fundraisingactiviteiten, maar natuurlijk zijn donaties ook welkom.”
Vanuit de stichting is er ook een groepje actieve Lions-leden en vrijwilligers die de scholen langsgaan om te controleren of het project goed loopt en zij zijn dus de contactpersonen. “Wij zijn op zoek naar meer vrijwilligers die bereid zijn ons te helpen als schoolbezoekers”, aldus Hironimus.
Fundashon duna e mucha un man blijft zich in ieder geval inzetten om zo veel mogelijk kinderen een maaltijd te kunnen geven. Er zijn meer doelen die de stichting heeft en er wordt hard gewerkt om zo veel mogelijk doelen te realiseren. Kinderen zijn de toekomst, wie ze ook zijn, wat ze ook hebben meegemaakt en van waar ze ook komen. En daar is de gehele samenleving voor verantwoordelijk. Voor informatie en/of donaties over en aan het ontbijtproject van de Curaçao Lions Club, kan men contact opnemen Angelo Hironimus. E-mail: angeloh493@gmail.com/ Telefoonnummer: 670-1626.

Het bankrekeningnummer bij de MCB Bank is 13.91.82.08, Fundashon duna mucha un Man.

‘Veel ouders zijn bezig met overleven’

Doelen van de Fundashon duna e mucha un man:

Kinderen voorzien van een ontbijt en andere maaltijd.

Kinderen ondersteunen in naschoolse activiteiten door middel van huiswerkbegeleiding, recreatie en educatieve activiteiten.

Het kind sociale begeleiding geven door middel van pleegouders, mentorschap, peetouders, peetvaders en een ‘rolmodel’.

Het kind een goede voorlichting geven, evenals aan zijn ouders ten aanzien van goede opvoeding, gezonde voeding, seksualiteit, normen en waarden, verslaving en budgettering.

Het kind voorzien van onder andere schoolmaterialen, leesboeken, agenda’s, schooltassen en schrijfmiddelen.

Het geven van materiële en immateriële hulp en steun aan scholen en andere onderwijsinstellingen.

Lions Club

Een Lions Club is een charitatieve club waarvan de leden op vriendschappelijke basis samenwerken, dus zonder politieke, godsdienstige of beroepsmatige verbondenheid. Deze serviceclubs maken deel uit van de wereldwijde associatie Lions International.

Over organiseren, ondernemen, managen en leidinggeven

Full Circle

Full Circle is de titel van een nieuw boek over modern en effectief management voor nu en de toekomst dat in 2016 in de Nederlandse en Engelse taal verschijnt. De lezers van Ñapa, de wekelijkse bijlage van de Amigoe, hebben elke maand de primeur van een vervolgartikel uit het boek zoals dat naar de uitgever gaat voor de laatste aanpassingen in stijl en taalgebruik.

Tekst: **Jan de Ruijter**

Goede bedrijven en organisaties die de huidige moeilijke tijden van globalisering, toenemende nationale en internationale concurrentie, hogere eisen van klanten en hogere verwachtingen van medewerkers, overleven en verder groeien hebben een twaalftal gemeenschappelijke karakteristieken waarvan de eerste drie de navolgende zijn: (1) zij stellen kwaliteit en excellence boven alles, (2) zij streven naar en behalen 100 procent klanttevredenheid, (3) zij denken bij alle beslissingen aan de belangen van de drie P's van people, profit en planet, oftewel samenleving.

De vierde karakteristiek is dat zij hun bedrijf runnen als een living company. De gedachte van een living company kwam van de Nederlandse CEO van Royal Dutch Shell Arie de Geus, die een analyse maakte van de gemiddelde levensduur van Fortune 500-companies en uitvond dat die levensduur slechts 40-50 jaar is, maar dat er ook organisaties bij zijn die 200 jaar en langer bestaan. De reden van die lange levensduur kan toegeschreven worden aan management dat zich met trots ervoor inzet om van hun organisatie en bedrijf iets moois te maken en te houden; iets dat overleeft net zoals al het andere in de natuur.

Het eerste dat alles wat leeft doet, is overleven, de wil om te overleven. Als de wil om te overleven er is, volgt langetermijnbeleid vanzelf. Het één volgt uit het ander. Langetermijnbeleid volgt uit de wil om te overleven en te groeien.

De metafoor met living wordt gemaakt omdat alles wat leeft op de eerste plaats streeft naar in leven blijven, naar overleving. Ondernemers richten bedrijven op om daar iets moois van te maken. Het bedrijf te laten groeien en steeds mooier en beter te maken, iets wat lang duurt en lang leeft. Het bedrijf moet lang meegaan, lang bestaan en overleven. Die originele gedachte gaat later vaak verloren. Veel organisaties, vooral de grotere met onbekende aandeelhouders als eigenaren, worden als jackpotmachines gebruikt waar continu grote hoeveelheden geld uit moeten rollen en management wordt verlaagd tot iets op de korte termijn, de kortetermijnwinst terwille van de aandelenkoers op de beurs. Bedrijven die langdurig succesvol willen zijn, moeten eerst living companies willen zijn. Ze moeten er willen zijn voor de lange duur, ze moeten willen overleven en voor de lange termijn succesvol willen zijn. Dat vereist een heel andere managementstijl, managementmodel, verdienmodel en filosofie als uitgangspunt dan van de manager die leeft en managet voor de kortetermijnwinst en de aandelenkoers. Managers van de toekomst runnen hun bedrijf op de lange termijn. De gedachte van kortetermijnwinsten, managen voor de beurskoers van de aandelen en managen voor kortstondige winstmaximalisatie is volkomen passé. Oh, let wel: het gebeurt nog steeds... maar door ouderwetse bedrijven die de toekomst niet zullen halen, die failliet en kapot gaan en die sluiten. Goede bedrijven worden op de lange termijn gerund. Het gaat altijd om de lange termijn en het kortetermijndenken wordt door goede bedrijven en goede managers verworpen.

Empowerment

Managers van de toekomst weten precies hoe ze participation, engagement en commitment moeten krijgen van hun medewerkers. De ouderwetse werknemer groeit van apathie en ongeïnteresseerdheid door naar interesse, meedoen (participation), naar betrokkenheid (engagement), naar inzet (commitment) tot werken met hart en ziel, ownership en proactiviteit, totale dedicatie. Het is te vergelijken met de stappen van twee jonge mensen die aanvankelijk geen interesse hebben in elkaar maar hun verhouding groeit door tot een beetje interesse en aandacht en dan tot verloving, en vervolgens tot commitment en dedicatie bij hun huwelijk. Waar de literatuur veelal focust op engagement en empowerment is ook dat alweer passé en niet voldoende. Absolute commitment en empowerment, dáár gaat het om! Bedrijven met apathische, passieve, ongeïnteresseerde werknemers kunnen niet succesvol zijn, dat bestaat gewoonweg niet. Dat kan niet meer. Succesvolle bedrijven vertonen allemaal de karakteristiek van betrokken, toegewijde medewerkers die hun werk met zichtbaar enthousiasme, plezier en volledige inzet verrichten. En die inzet en dat enthousiasme zijn zichtbaar, het is voelbaar, de klant 'beleeft' dat op het moment dat hij het bedrijf binnenstapt.

Empowerment van medewerkers kan pas succesvol plaatsvinden binnen een onderneming wanneer medewerkers geheel toegewijd zijn aan het bedrijf; wanneer zij met volledige inzet hun werkzaamheden verrichten. Er is dan een situatie van partnering ontstaan waarin medewerkers als partners in het bedrijf functioneren en als partners verantwoordelijkheden voor het bedrijf en voor 100 procent klanttevredenheid aanvaard hebben. Het begrip empowerment betreft de medewerkers in hun totaliteit, men spreekt daarom van een empowered workforce. Medewerkers die allen de bevoegdheid hebben om beslissingen te nemen en speciaal die bevoegdheden die genomen moeten worden om een klant 100 procent tevreden te stellen en te houden.

De begrippen commitment, empowerment en partnering zijn een eenheid, zijn aan elkaar verbonden, ze gaan samen en zijn één begrip in de moderne bedrijfsvoering van bedrijven die nu en in de verdere toekomst succesvol willen zijn.

By example

Management by example is alweer zo'n common determinator; zo'n gemeenschappelijke karakteristiek van alle bedrijven die succesvol groeien en het altijd goed doen. Managers zijn hands-on, geven het goede voorbeeld en inspireren hun medewerkers door hun houding, door hun goede voorbeeld. "They are walking the talk", wordt in Amerika veelal gezegd. Aan de medewerkers vragen om enthousiast voor het bedrijf en voor de klanten te zijn gaat niet lukken als de manager zelf nukkig, nors en onvriendelijk is. En hoe makkelijk en vanzelfsprekend dit ook lijkt... het is treurig om in de praktijk te ervaren hoe managers en eigenaren van alles en nog wat van hun personeel verlangen, zonder daar ook maar zélf in de minste mate aan te voldoen. Nog steeds kom ik hotels binnen en blijf daar uren zonder ook maar op enig moment een managementlid met enthousiasme aanwezig te zien. Management is helaas vaak management by absence of management vanuit de ivory tower, vanuit de control room. Zulke bedrijven zijn niet succesvol, kunnen ook niet succesvol zijn en bij het niet succesvol zijn, klaagt de manager dat de tijden zo slecht zijn... of dat het personeel zo slecht is.

Waarneembaar management by example is de zesde karakteristiek van het succesvolle bedrijf. Management by example is hét middel bij uitstek om medewerkers te inspireren!

Jan de Ruijter is bedrijfsconsultant op Aruba en te bereiken op janderuijter@yahoo.com.

Food for thought.

Kalkoen ook lekker buiten de feestdagen

Als u aan kalkoen denkt om klaar te maken, is het meestal voor Kerst, Pasen of een andere speciale gelegenheid. Weinig mensen eten met regelmaat een eenvoudige maaltijd met kalkoen.

Tekst: **Miriam de Windt**

Vandaag hebben we een heel eenvoudig recept voor u uitgezocht met gemalen kalkoen. Kalkoen is evenals kip, best veelzijdig. Dit recept van balletjes van gemalen kalkoenvlees is het bewijs.

Na kip is kalkoen het meest bekende en meest gegeten tamme gevogelte. De kalkoen is een opvallende verschijning met zijn gekleurde lellen en aanhangsels aan zijn kop. Kalkoenen zijn grote siervogels. Ze kunnen wel 120 centimeter hoog worden en hun vleugels hebben een spanwijdte van 140 centimeter. Een volwassen dier kan 10 kilo wegen. Kalkoenen kunnen erg goed zien en horen. Ze worden in gevangenschap gemiddeld twaalf jaar oud.
Er zijn meer dan twintig verschillende rassen. Van nature zijn kalkoenen omnivoor. Ze eten niet alleen plantaardig, maar ook dierlijk voedsel in de vorm van insecten.
Evenals kippen, kunt u ook 'scharrelkalkoenen' krijgen. Onder meer dient hun leefomgeving rekening te houden met dag- en nachtritme, geen kunstlicht, speciale eisen aan het voer, drinkwater en ventilatie en de kalkoenen moeten vrij kunnen rondlopen. Eventueel ook met vrije uitloop uit de volière of de kooi.
Kalkoen wordt ook veel gebruikt in de dieetkeuken doordat het vlees licht verteerbaar en vetarm is. Verder bevat het meer ijzer, fosfor en calcium.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
C 520-6932

Worcestershire sauce

Worcestershire sauce of worcester sauce, afkomstig uit Engeland, is wereldberoemd. Eigenlijk is het geen saus, maar eerder een smaakmaker. Het wordt gemaakt met de volgende standaard-ingrediënten: azijn, molasse, 'high fructose cornsyrup', ansjovis, ui, zout, knoflook, geconcentreerde tamarindepasta, kruidnagel, chilipeper en enkele andere (geheime) ingrediënten.
Helaas zal één van de geheimen MSG zijn. De HFCS (high fructose cornsyrup) is ook geen ingrediënt dat u dient toe te juichen. HFCS is meer verslavend dan gewone suiker. Gelukkig zit er niet veel in, want Worcestershire sauce smaakt niet zoet. Tegenwoordig zijn er wel een paar merken Worcestershire sauce op de markt die suiker bevatten en geen HFCS. Nu alleen de MSG nog eruit.
Worcestershire sauce moet verschillende maanden rijpen voordat het klaar is voor gebruik.

Analyse

Deze kalkoenballetjes leveren ruime hoeveelheden kalk (door de melk en kaas), ijzer, vitamines A, B1, B2 (door de kalkoen, tomaten en ei) en ook C (door de tomaten en selderij). Vitamine A en de B-vitamines worden ook geleverd door de melk en de kaas. Dit gerecht is wat aan de hoge kant voor wat betreft dierlijke eiwitten, vetten, verzadigde vetten cholesterol en natrium. Deze ongewenste voedingsstoffen zijn afkomstig van de kalkoen, ei, olie en kaas.
Natrium minderen is altijd vrij makkelijk: gewoon het keukenzout weglaten.
Voor de analyse werd het recept berekend voor vier personen. Dit betekent 125 gram kalkoenvlees per persoon. Hiermee komt de hoeveelheid dierlijke eiwitten op iets meer dan 35 procent, dus een derde deel van uw DAH.
Indien u dezelfde hoeveelheid vlees wilt gebruiken om dit gerecht te maken, is het aan te raden om de rest van de dag dan geen dierlijke eiwitten meer te gebruiken, voor de juiste verhouding van 1:2 , dierlijke vs plantaardige eiwitten. De rest van de dag bijvoorbeeld, fruit, rauwkost- of peulvruchtensalades, brood met pindakaas of rauwkost of hummus.
Deze kalkoenballetjes zijn makkelijk van tevoren klaar te maken en in te vriezen. U kunt ze als hapje presenteren voor de komende feestdagen of er een eenvoudige Paaslunch van maken met pasta, rauwkost en knoflookbrood. Een andere variatie voor 'pasta en meatballs'. Makkelijk en veelzijdig, voor een gemoedelijke rustige Paasviering in een turbulente tijd.

Kook mee met May.

Kalkoenvleesballetjes

Ingrediënten:
Voor de tomatensaus:
1 ui
1 stengel bleekselderij
2 eetlepels gewone olijfolie
3 tenen knoflook
1 theelepel gedroogde tijm
2 blikken van elk 400 gram plumtomaten in kleine stukjes
2 blikken water
1 theelepel suiker
Zout en versgemalen peper naar smaak

Voor de ballen:
1 pond gemalen kalkoen
1 ei, losgeklopt
3 eetlepels broodkruimels
⅔ cup volle melk
3 eetlepels geraspte verse Parmezaan
1 eetlepels fijngehakte platte (Italiaanse) peterselie
1 theelepel Worcestershire sauce
Zout naar smaak

Bereidingswijze:
De tomatensaus:
De ui, knoflook en de selderij in de keukenmachine fijnmalen. Twee eetlepels reserveren voor de balletjes.
De olie verhitten in een grote braadpan, het uimengsel toevoegen met de tijm, bakken op een laag pitje. Af en toe roeren.
De tomaten en het water toevoegen, suiker, zout en peper naar smaak, en alles op een klein pitje laten pruttelen.

De kalkoenballen:
Alle ingrediënten voor de kalkoenballen in een kom doen. Het uimengsel niet vergeten! Met de handen luchtig mengen.
De balletjes rollen, een flinke overvolle theelepel als maat gebruiken. Op een bakplaat gevoerd met bakpapier leggen. De balletjes voorzichtig in de saus laten vallen, zodat ze allemaal op de bodem liggen. 30 minuten in de saus op een klein pitje laten pruttelen. Voor 50 balletjes.

Eet smakelijk,
May

Arubaan op stage in Zuid-Afrika

'Het is paradise voor mij hier!'

De Arubaanse student T'Jay Glenn Farro (21) heeft gekozen voor een bijzondere stagebestemming: het Zuid-Afrikaanse Kaapstad. "Het is hier fantastisch, ik ben in korte tijd van dit land gaan houden!" Zijn ouders dachten dat hij een grap maakte toen hij met het plan thuiskwam. "Maar ik heb echt mijn droom gerealiseerd!"

Tekst: **Marius Bremmer**
Foto's: **Marius Bremmer** en **Shutterstock**

Farro loopt in Kaapstad stage op de financiële afdeling van Johnson & Johnson, de bekende Amerikaanse multinational. Ze maken daar mondwater van het merk Listerine maar ook Mylanta en andere geneesmiddelen.

Internationalisering in het hoger onderwijs is in en dat dringt ook door tot Aruba. De Universiteit van Aruba (UA) stimuleert internationale initiatieven met een premie van 1000 florin. Farro studeert Accounting & Finance aan de Faculty of Accounting, Finance and Marketing.
Elk jaar volgen verschillende studenten Toegepaste Psychologie vanuit de Hanzehogeschool Groningen een vrije minor binnen de Faculty of Arts and Sciences in Oranjestad. In ruil daarvoor bood de hogeschool haar stagenetwerk aan voor Arubaanse studenten.
T'Jay: "Toen ik de mogelijkheden hoorde zag ik dat dit mijn kans was. En het werkte!"
De jonge Arubaan haalde zijn havo-diploma aan het Colegio Arubano en heeft naast zijn opleidingen een keur aan betaald werk op zijn cv staan. "Nee, denk dus niet dat mijn ouders dit allemaal financieren. Ik doe deze stage van mijn spaargeld en van een lening. Het is vooral de eerste aanloop die geld kost, maar al met al valt het reuze mee. Voor een retour Aruba-Kaapstad betaalde ik 3000 florin: eerst met Jet Blue naar New York en toen verder met South African Airways. Eenmaal in Zuid-Afrika is het leven heel goedkoop. Ik huur een kamer in een huis met stagiairs uit Groningen en Duitsland voor 160 euro per maand, inclusief schoonmaak, exclusief stroom en internet. Verder huur ik samen met een huisgenoot een auto voor 100 euro. En benzine is hier ook goedkoper dan op Aruba."

Vrekwarm

Omdat er op Aruba geen Zuid-Afrikaanse ambassade is, reisde Farro op een toeristenvisum. Daarmee kan hij drie maanden in het land blijven. Daarna kan het eenmaal verlengd worden. "De man van Immigratie was heel aardig. Hij was verrast te horen dat ik van Aruba kom. Hij zei toen: Welcome in Cape Town."
Er heerst de laatste weken een hittegolf aan het zuidelijkste puntje van het Afrikaanse continent, vanwege El Niño. Een Afrikaanstalige krant kopt dat het 'vrekwarm' is. Maar Farro geniet van het weer en van de zee: "Ik ga bijna elke dag bodyboarden of surfen. De kust is hier prachtig!"
Zuid-Afrika is voor de jonge Arubaan een ware ontdekking: "Ik heb al heel veel mensen leren kennen, iedereen is lief hier. Ik voel me lekker, ik heb niets van racisme gevoeld. Mensen denken dat ik een local ben, totdat ik begin te praten. Zuid-Afrikaans lijkt heel erg op Nederlands. Ik doe mijn best om het wat te leren. Verder praat iedereen hier heel goed Engels." In de omgeving is veel te doen.

Kaapstad

De Nederlander Jan van Riebeeck veroverde in 1652 Kaap de Goede Hoop op de Portugezen en stichtte er Kaapstad. Het moest een verversingspost worden voor schepen van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC). Het dorp aan de voet van de Tafelberg groeide uit tot multiculturele miljoenenstad, nu de tweede stad van Zuid-Afrika. Aan de Kaap heerst tegenwoordig een milde, haast Europese sfeer. Omdat er van diverse rassen grote gemeenschappen bij elkaar wonen, vallen Arubanen noch Nederlanders op straat op. De standaarden zijn hoog en de prijzen laag.

Een stage bij een multinational ver van huis maakt het cv van T'Jay Farro nog interessanter.

Met andere stagiairs op pad en genieten van de Afrikaanse taal.

"Het is paradise voor mij hier! Ik heb al pinguïns in het wild gezien, ik ben wezen duiken met dolfijnen en met haaien. Ook heb ik al een wijnproeverij gedaan in het stadje Stellenbosch hier vlakbij, waar ze Kaapse wijnen maken. En bij het zuidelijkste puntje, Kaap de Goede Hoop, heb ik wilde apen gezien."

In Kaapstad is een keur aan stagebureaus. Bureau Buitenlandstages van de hogeschool in Groningen werkt met Xchange SA van Karin Comer en haar team.

Comer: "Jongeren uit de hele wereld vinden via ons een stage, vrijwilligerswerk of invulling van een gap year." De hogeschool van Groningen is met jaarlijks zestig stagiairs haar grootste opdrachtgever.

T'Jay Farro tijdens een proeverij van Kaapse wijnen.

Comer haalt nieuwe studenten zelf van het vliegveld: "Dat persoonlijke contact, dat is heel belangrijk! Ik kan studenten zo ook beter inschatten." Ze helpt bij visumformaliteiten, geeft studenten een tour door de stad en uiteraard de nodige veiligheidsinstructies. Huisvesting regelt ze deels in huizen die ze zelf voor dit doel aankocht. Haar lokale huismeester Wesley verzorgt het onderhoud ('Wel nodig als er studenten wonen!') en houdt de veiligheid in het oog. Bij nood springt Comer in. Onlangs bracht ze nog een student die een blindedarmontsteking had naar het ziekenhuis.

De vader van T'Jay Farro is geen onbekende op Aruba, hij werkt als Human Resources Director bij het Hilton. T'Jay is de jongste thuis. "Ik heb een broer en een zus die in Nederland studeren. Na mijn vertrek was het voor mijn ouders zo zonder kinderen weer honeymoon! Maar ze zijn gelukkig trots op me dat ik dit avontuur ben aangegaan."

Fiscale feiten

Aftrekbare rente voor de aangifte inkomstenbelasting

Binnenkort moeten de aangiften inkomstenbelasting 2015 de deur uit. Het inkomen van 2015 is de basis voor de berekening van de inkomstenbelasting die betaald moet worden. Dit inkomen kunt u verlagen door gebruik te maken van aftrekposten. In dit artikel richten wij ons op rente, die u voordeel kan opleveren als aftrekpost. Het is daarom de moeite waard om hier goed naar te kijken en deze aftrekmogelijkheid optimaal te benutten.

Tekst: **Ingemara Bak** en **Harley Offerman**

Geldlening eigen woning

De financieringskosten van de eigen woning zijn aftrekbaar tot 27.500 gulden. Hieronder vallen de rente en kosten van geldleningen die zijn aangegaan voor verkrijging, onderhoud of verbetering van de eigen woning die als hoofdverblijf wordt gebruikt. Het genoemde maximumbedrag geldt per woning en niet per persoon. Wordt de woning door meerdere personen bewoond, dan wordt het maximumbedrag voor ieder van hen naar evenredigheid toegepast. De evenredigheid wordt in beginsel toegepast aan de hand van het aandeel in de schuld. Bij gehuwden vindt de vermindering plaats bij de echtgenoot of echtgenote met het hoogste inkomen.

Geldlening verhuurd onroerend goed

Indien u in privé onroerend goed bezit dat u verhuurt, dan dient u 65 procent van de huuropbrengsten aan te geven. De kosten die de verhuurder, al dan niet expliciet, aan de huurder in rekening brengt, zoals van elektra, water en telefoon, worden niet aangemerkt als huuropbrengsten. Deze kosten kunnen in mindering worden gebracht op de huuropbrengsten. Andere kosten zijn niet aftrekbaar, behalve de rente en kosten van een geldlening die is aangegaan voor verkrijging of verbetering van het onroerend goed. U kunt niet meer rente in aftrek brengen dan de aan te geven huur. Het niet-aftrekbare deel van de rente kan, als daar ruimte voor is, in de vijf volgende jaren in aftrek worden gebracht.

Geldlening algemene doeleinden

Naast betaalde rente voor specifieke doeleinden, is het ook mogelijk dat rente en kosten van geldleningen aangegaan voor algemene doeleinden in aftrek worden gebracht tot een maximum van 2500 gulden. Voor gehuwden wordt de maximale renteaftrek verhoogd tot 5000 gulden. Denk hierbij aan rente betaald op creditcard, studielening, autolening en persoonlijke lening. Ook de rente van de geldlening voor de eigen woning boven het bedrag van 27.500 gulden valt hieronder.

Studielening

Met ingang van 2015 is het voorts mogelijk om niet alleen de rente, maar ook de aflossing van studieleningen op het inkomen in mindering te brengen. Het gaat om geldleningen die verband houden met een opleiding of studie voor een beroep. De maximale aftrek van aflossing en rente tezamen bedraagt 10.000 gulden per jaar per persoon voor een periode van tien jaar.

Wie een lening aangaat, wordt geconfronteerd met aflossing en rente. Rente en aflossing kunnen aftrekbaar zijn op uw inkomen, waardoor u minder belasting betaalt. Let dus vooral goed op bij het invullen van uw aangiftebiljet en zorg dat u maximaal gebruikmaakt van deze aftrekposten.

Het is in het belang van uw eigen portemonnee.

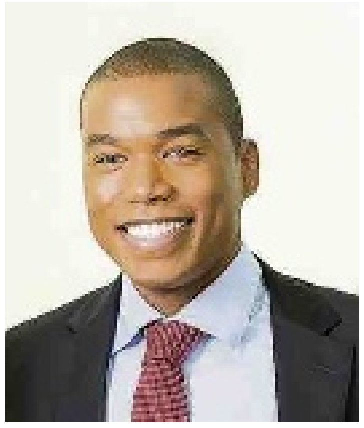

Mr. Ingemara Bak en mr. Harley Offerman zijn werkzaam bij PricewaterhouseCoopers Curaçao als belastingadviseurs. In deze rubriek wordt over diverse fiscale onderwerpen geschreven.

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL
1 apenbroodboom, **6** vaartuig, **9** steendruk, **10** echec, **12** bouwmateriaal, **15** klip, **16** Israëlische havenstad, **19** warme drank, **20** beroemd passagiersschip dat vergaan is, **22** vistuig, **23** inlichtingen, **25** droombeeld, **30** Tibetaans leeuwhondje, **33** station, **34** tijdelijk gebruik, **36** oxidatielaag, **37** op de golven meebewegen, **38** rivier in Duitsland, **39** filmtoestel, **40** soort weefsel.

VERTICAAL
2 opgeld, **3** baas (Eng.), **4** bloesem, **5** brede sjaal, **6** aardappelgerecht, **7** luizenei, **8** werelddeel, **10** broeder, **11** godloochenaar, **13** weefsel, **14** eikenschors, **17** bijbelvertaling, **18** beduchtheid, **20** vlekkenwater, **21** compagnie, **24** kraan, **26** hoofdstad van Tibet, **27** lansier, **28** elk, **29** kip, **31** parachutist, **32** rivier in Frankrijk, **34** inwendig orgaan, **35** Europeaan.

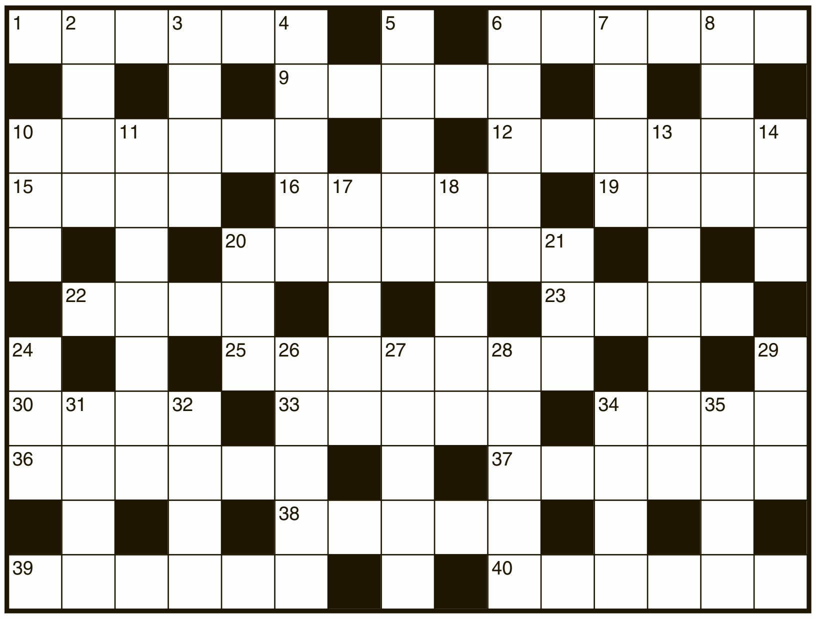

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

L.Curts
Z.Lampestraat 6
Aruba

J. Falbru-Bongertman
Didoweg 2
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

ZWEEDSE PUZZEL

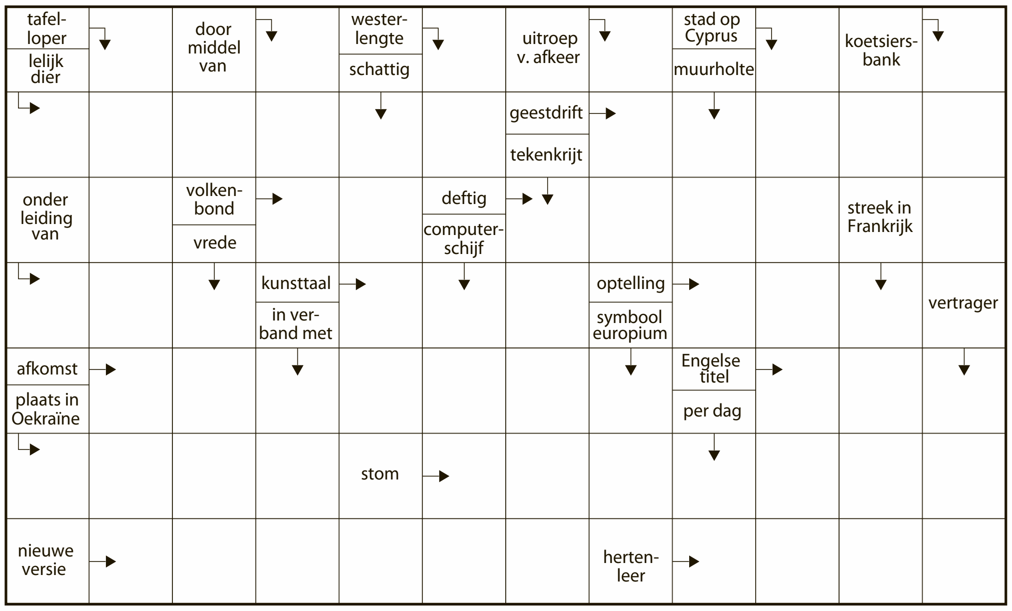

CRYPTOGRAM

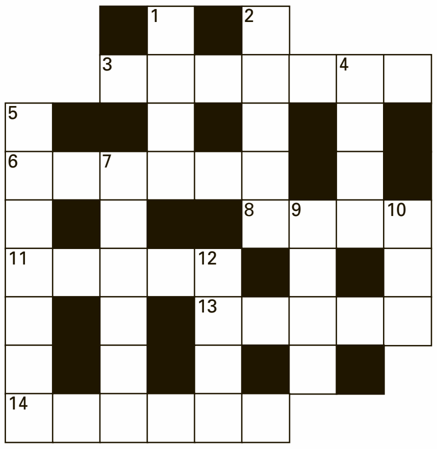

HORIZONTAAL:
3. Misschien een minder belangrijke kwestie (7); **6.** Het zou enorm ter nagedachtenis wezen (6); **8.** Raak buitenkansje (4); **11.** Die uitroep is een weldaad (5); **13.** Ze hebben weinig aan het lijf (5); **14.** Humeurig als een zot (6).

VERTICAAL:
1. Geen onverstandige manier (4); **2.** Vogelt in de regel (5); **4.** Eerste kijk op een werelddeel (4); **5.** Voor het plezier van doven (7); **7.** De trant van een ouder orgaan (6); **9.** Hier komen alle wegen samen (4); **10.** Het is prettig om zo gevoelig te zijn (3); **12.** Zo standvastig is deze koek (4).

WOORDZOEKER

G	E	E	S	T	E	L	IJ	K	E	T	E	N
A	L	B	O	B	E	S	E	T	O	R	S	W
F	I	B	IJ	O	K	N	K	S	U	M	T	O
G	B	T	Z	L	T	A	O	U	B	P	A	L
E	O	U	O	I	L	U	V	R	L	O	P	F
T	M	V	N	V	E	D	A	E	T	E	E	S
A	S	O	G	I	R	L	G	E	P	U	L	K
K	L	A	C	A	F	E	S	IJ	E	A	B	L
E	A	J	A	A	R	O	P	G	A	V	E	A
L	G	H	T	N	S	K	R	B	R	K	D	U
D	D	R	I	W	A	S	E	M	K	A	P	W
E	O	G	E	N	B	L	I	K	J	E	A	I
K	E	G	E	O	R	D	E	N	D	A	N	G
B	K	E	R	M	I	S	T	E	N	T	S	W
E	L	E	D	D	O	R	T	M	U	N	D	A
F	O	T	O	S	T	U	D	I	O	W	N	M

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

AFGETAKELD
BEGINREGEL
BOLIVIAAN
DORTMUND
FOTOSTUDIO
GEESTELIJKE
GEORDEND
HAARDVUUR
JAAROPGAVE
KERMISTENT
KETEN
KOMAF
KORTAF
LAAGVLAKTE
LEBAAL
LEEUW
LESBOEK
MOBILE
MOCASSIN
OGENBLIKJE
OMSLAGDOEK
PIJPKANEEL
PLEGER
RODDEL
STAPELBED
TENORTUBA
TOBBE
UNIFORMJAS
VEEAUTO
VOLKS
WASEMKAP
WIGWAM
WOLFSKLAUW
ZIELSGRAAG

© Sanders Puzzelboeken/160326

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

				9	2			4
	2		7	3				
8	3	5		1				9
		2				3	6	
6			9	7	5			
	5		6				8	
				5	9			1
		7						8
2	1		8			4	5	3

HEAVY

1			7					
5		8						4
	6		3		2			
4	3			1		6		
		9	6					
							7	
				7			1	
			8		4			
	9	2			5			

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

8	3	4	2	7	5	1	9	6
9	7	2	1	4	6	8	5	3
1	6	5	8	9	3	4	2	7
6	5	3	4	2	8	7	1	9
2	1	9	3	5	7	6	4	8
7	4	8	9	6	1	5	3	2
4	8	1	6	3	2	9	7	5
3	9	7	5	8	4	2	6	1
5	2	6	7	1	9	3	8	4

Heavy

1	8	5	2	6	3	9	7	4
6	9	2	7	8	4	5	1	3
4	7	3	5	1	9	8	6	2
2	3	8	6	4	7	1	9	5
5	4	7	3	9	1	6	2	8
9	6	1	8	5	2	4	3	7
3	1	9	4	7	8	2	5	6
8	2	6	9	3	5	7	4	1
7	5	4	1	2	6	3	8	9

Cryptogram:
Horizontaal: 3. Uitgave; 6. noppen; 8. tors; 11. loods; 13. media; 14. getikt.
Verticaal: 1. Diep; 2. agent; 4. voer; 5. snelweg; 7. proost; 9. orde; 10. sla; 12. smak.

Woordzoeker: DAMOCLES

Zweedse puzzel

■	S	■	L	■	A	■	L	■	C	■	A
F	I	N	I	S	H	■	E	M	A	I	L
■	N	■	G	E	■	R	E	U	S	■	T
B	O	B	■	K	W	H	■	L	S	D	■
■	P	E	L	S	R	O	B	■	A	R	D
G	E	T	Ÿ	■	A	N	D	Ÿ	V	I	E
■	L	E	N	G	T	E	■	K	E	E	R

Prijspuzzel

K	I	T	S	C	H	■	IJ	■	B	A	K	P	A	N
I	■	O	■	A	A	L	V	O	R	K	■	R	■	E
N	■	G	O	B	I	■	E	■	E	S	A	U	■	W
A	T	A	P	■	F	A	R	C	E	■	A	L	V	A
■	R	■	P	A	A	R	■	IJ	D	E	L	■	E	■
P	A	G	E	■	■	K	I	F	■	■	F	E	R	M
■	M	■	R	IJ	K	E	■	E	Z	A	U	■	D	■
S	P	I	E	■	U	L	T	R	A	■	I	B	I	S
T	■	S	N	E	B	■	A	■	D	O	K	A	■	T
U	■	I	■	L	U	N	C	H	E	N	■	N	■	A
C	A	S	S	I	S	■	O	■	L	O	E	D	E	R

Beroep onder de loep.

‘Kinderen toekomst teruggeven mooiste dat er is’

Shirley Lo-A-Njoe vindt dat ze een prachtig vak uitoefent en dat doet ze met heel haar hart. Kindercardioloog. Een simpele term voor een beroep dat toekomst inhoudt voor de kinderen die haar praktijk bezoeken. Niet alleen op Curaçao maar ook op Aruba.

Tekst en foto: **Marja Berk**

Lo-A-Njoe zag zelf het levenslicht in Suriname, groeide op in Nederland en voltooide daar ook haar studies geneeskunde, kindergeneeskunde en kindercardiologie. Haar praktijk staat dan ook vol met kinderspeelgoed. “Omdat kinderen zich fijn en veilig moeten voelen.” Naast haar drukke werkzaamheden organiseert zij dit jaar een congres over aangeboren hartafwijkingen met veel internationale sprekers. Het eerste congres vond plaats in 2011 en op velerlei verzoek wordt het dit jaar herhaald.

Wat houdt je werk in?

“Ik ben dus kinderarts en kindercardioloog en de laatste jaren is dat voornamelijk als cardioloog. Meestal gaat het om kinderen met aangeboren hartafwijkingen. Sommige kinderen missen een hartklep, hebben een gaatje tussen de kamers of vaten die omgedraaid zijn. Dat is eigenlijk het grootste deel van mijn werk. Dan heb je nog een kleinere groep kinderen die op wat latere leeftijd problemen krijgen vanwege een infectie of een hartspier die dik wordt.”

Hoe lang doe je dit werk al?

“Ik ben sinds augustus 2006 kindercardioloog, dus bijna tien jaar. In Nederland heb ik in vijf van de acht academische ziekenhuizen gewerkt, ook tijdens mijn studies. Er bestaat nog steeds contact met een drietal ziekenhuizen, waar ik nauw mee samenwerk als ik feedback nodig heb. Bovendien is dat contact belangrijk voor de bijscholing die elke specialist nodig heeft. Soms stuur ik stabiele kinderen naar Nederland als hier de benodigde specifieke faciliteiten ontbreken. Kinderen dus die de lange reis aankunnen. Maar als een kind daar te ziek en te instabiel voor is, vliegen ze met een air ambulance naar Colombia.”

Wat vind je het leukste aan je werk?

“Natuurlijk zijn dat de kinderen. Zij zijn heel sociaal, eerlijk en open. Ook het vertrouwen dat je met ouders opbouwt is mooi. Het gebeurt wel dat ik bericht krijg van een gynaecoloog dat er iets mis is met een ongeboren kindje. Dan heb je een gesprek met de ouders en daar begint eigenlijk die vertrouwensband al. Ik ben altijd eerlijk, herhaal ook heel veel zodat zij begrijpen wat er aan de hand is en wat er moet gebeuren. Als je dan na een bepaalde periode een gezond kind terugziet dan ben ik dankbaar dat ik dit mag doen. Kinderen hun toekomst teruggeven is het mooiste dat er is. ”

Wat vind je het minst leuke?

“Dat mag duidelijk zijn: als een kind het niet redt. Dat is heel moeilijk want je hebt niet altijd alles in de hand. Niet alles wat fout is, kan hersteld worden.

Dat is erg verdrietig voor de ouders en daar worden ze in begeleid. Het lukt me overigens niet altijd de emotionele afstand te bewaren.”

Wat was je geweest als je dit werk niet had gedaan?

“Dan had ik een probleem gehad. Want vanaf mijn vijfde wilde ik al kinderarts worden. Dus ik ben altijd zeer gedreven geweest om dat doel te bereiken.”